



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. In quo explicatur an aliquando liceat, & cui liceat malefactorum
occidere,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

dere vetitum est hominibus: quicumque sit qui occiditur, nec enim vllus homo est tam vilis, & abiecta conditionis, quin huius præcepti autoritate defendatur, ne ab alio sine iusta causa valeat occidi.

Aduertendum est quarto, nihil referre quod attinet ad hanc occisionem, quoniam modo fiat homicidium. Siue enim quis proprijs manibus, siue ferro, siue lapide, siue laqueo aut veneno, siue etiam imperio, consilio ope, persuasione, aut quavis alia ratione, illius causa sit, in hoc præceptum delinquit iuxta Concil. Colon. in illius expositione & Catechismum iussu Concilij Trident. editum ac D. Anton. 1. part. tit. 14. cap. 4 §. 9. Adde contra hoc præceptum facere, eum etiam qui voluntatem habet alios occidendi: commune est enim præceptis omnibus, vt illorum transgressio conueniat voluntate operandi, sicut & opere; siue voluntas sit efficax seu propositum operandi, siue complacentia simplex de opere, iuxta documentum 2. traditum in præced. libro 16. cap. 3. Et peculiariter quoad hoc præceptum satis aperte deducitur ex eo, quod Dominus Mathai 5. explicans ipsum, dixit. Ego autem dico vobis quod omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.

4. Aduertendum est quinto, hoc præceptum non infringi ab eo qui priuat alium vita spirituali, inducendo scilicet ipsum ad aliquod peccatum mortale. Istud enim non est homicidium, quod hic vetatur, vt probe notauit Nauar. in Enchir. cap. 15. num. 1. vers. 2. non ideo tamen negandum est mortaliter delinquere eum qui tale quid faciat, prout patet ex communi doctrina de scandalo dato. Caterum sub nomine occisionis hic vetitæ, accessorie intelliguntur quoque iniuste mutilationes, percussiones, verberationes, torturae, aliaque huiusmodi pertinentia ad damnum alterius corporale, iuxta Nauar. loco cit. & ad cap. Homicidium, De poenitent. dist. 1. num. 2. & D. Anton. in cit. §. 9.

5. Censendi sunt etiam in hoc præceptum delinquere, non ij solum qui sunt in causa vt abortus sequatur quando fetus iam est animatus animâ rationali (quo casu verum homicidium interuenit, ex Syluest. Homicidium 1. versu principium, & Caietan. in verbo Abortus, & Couarr. ad Clemen. Si furiosus 2. part. §. 3. numer. 1.) sed etiam quando nondum est animatus: quia impeditur ne animetur; in quo licet non interueniat occiso hominis, interuenit tamen ei affinis voluntas mortaliter peruersa, prout expresserunt Nauar. in cit. cap. 15. num. 14. & Caiet. in eod. verbo Abortus. Pro eo; facit cap. Siquis, De homicidio; cum dicitur: tenendum vt homicidam eum, qui fecerit vt mulier, non possit concipere vel generare, vt proles non possit nasci. Quando vero fetus animetur, varie quidem authores definiunt: sed tenere possumus ex glossa ad principium distinctionis quintæ, verbo Quadraginta; quod fetus masculinus vt longissime, incipiat esse animatus 40. die, femininus vero, 80. Ea enim est sententia (vt annotant Nauar. in eod. nu. 14. & in cap. 27. nu. 22. & Couar. in memorato nu. 1.) recepta communiter: ideoque teneri potest sine temeritate.

6. Aduertendum est sexto, homicidium hic prohibitum peccatum esse suo genere mortale ex communi sententia: quod satis patet: quia est, & contra charitatem, & contra iustitiam. Immo, vt bene aduertit Sotus libro 5. de iust. & iure quest. 10. artic. 3. conclus. 1. peccatum est grauius cæteris quæ in proximum committuntur. Quod & augeri potest ex quatuor circumstantijs. Prima est, circumstantia personæ occisæ. Multum enim interest, vtrum ille qui occiditur sit pater aut alius sanguine coniunctus, necne: itemque fueritne reipub. necessarius, aut priuatis personis: ac demum fueritve persona in quam violentas manus inferens incurrit in excommunicationem. Secunda circumstantia est loci, nam occidere aliquem in loco sacro est sacrilegium, in confessione declarandum. Tertia est, circumstantia temporis: non quidem quod referat an die festo, vel profesto quis interficiatur, sed an occisus longo tempore animus occidendi habuerit. Quarta circumstantia, est sociorum: quia is qui alios induxit ad se iuuandum in homicidio, grauius peccauit quam si solus occidisset.

7. Si petas, an delicta alia, quæ diximus ad hoc præceptum pertinere sint mortalia? Respondeo esse ex suo genere: tamen ex leuitate materiæ (quæ non habet locum in homicidio)

posse esse tantum venialia perinde ac possunt ex subreptione, defectuque plenæ deliberationis.

CAP. II.

In quo explicatur an aliquando liceat, & cui liceat malefactorem occidere.

S V M M A R I V M.

8. Licetum esse publica autoritate malefactorem occidere.
9. Quomodo id procedat cum talis cognoscitur moriturus in malo statu.
10. Procedit quoad nocentes captos in bello, & quoad malefactores ex quorum maleficio respub. magnum accepit detrimentum.
11. Præter publicam auctoritatem, & iustam causam, conditiones ad licitam occisionem malefactoris requisitæ.
12. Circa ordinem iuris ad propositam occisionem necessarium limitationes notanda.
13. De eo, quod Clerici perhibentur malefactores occidere, etiam auctoritate publica.
14. Habentes iurisdictionem temporalem sufficientem, non prohibentur conscribere iudices qui exercent iudicium sanguinis.
15. Quomodo possint conquiri de iniurijs acceptis, non obstante quod in malefactorem exercendum sit iudicium sanguinis.
16. Peccatum est mortale occidere propria auctoritate hominem etiam morte dignum.
17. De viro occidente uxorem deprehensam in adulterio.
18. Potestas facta cuius, occidendi dissoluta, quing. conditiones requirit vt licite mandetur executioni.
19. De questione, An licitum sit cuius, occidere tyrannum.
20. Mutilare aliquem priuata auctoritate non licet.
21. Nec item vulnerare, verberare, &c. sine iurisdictione.
22. De talis iurisdictionis vsu notanda cum Petro à Nauar.
23. Quas poenæ ius imponat homicida.
24. Causa ob quas occidens hominem excusari potest à mortali.



Anc explicationem bipartitam faciemus. In prior parte persequemur eam quoad occisionem factam publica auctoritate; & in posteriore quoad factam auctoritate priuata.

P R I O R P A R S C A P I T I S.

In qua explicatio proposita traditur, quoad occisionem factam auctoritate publica.

8. Licetum esse publica auctoritate malefactorem occidere, quando delictum tanta poena dignum est (quod præsertim iure ciuili & consuetudine patriæ cognoscitur) bonumque commune id postulat, patet: quia sicut se habent membra & partes corporis humani ad totum corpus humanum, ita membra, & partes reipub. ad totam rempublicam. Quare sicut cum expedit ad conseruationem & bonum totius corporis humani abscindere membrum putridum, id ipsum licitum est ex natura rei (quando quidem naturale est vnum membrum exponere ad totum corpus saluandum) ita quando bono communi & illius conseruationi expedit, vt aliqui corrupti moribus omnino abscindantur, morteque afficiantur in iustam poenam: fas similiter est ex natura illius rei cuius sunt quedam membra, puta reipublicæ: vt à publicis ministris ad id deputatis plectantur rescindanturque. Quæ ratio est D. Thomæ 2. 2. quest. 64. art. 2. Cuius doctrina communiter tenetur cum Caietan. ibid. & in Summula verbo Homicidium, ac cum D. Anton. 2. part. tit. 7. cap. 8. §. 1. versu Quantum ad secundum; Francisco à Vict. in relect. de homicid. mun. 11. dicto 7. Soto in 5. de iust. & iure quest. 1. art. 2.

9. Ex qua consequens est, talem occisionem non esse hoc præcepto vetitam, prout annotant in eiusd. expositione Concil. Colonienfæ & Catechismus iussu Concilij Tridentini editus. Quinimo, vt Sotus in eod. art. sub finem ostendit: quantumuis iudex satis sciat nocentem quem poenitere nolentem occidit, esse æternis supplicijs addendum, nihilominus licite eum morti secundum leges adiudicat propter bonum commu-

commune, quod particulari præferendum est ordine charitatis: & maxime in hac re dum ob vnius salutem multi exponerentur perditioni per impunitatem quam conferentur fingentes impunitatem.

Neque obici potest, quod talis constitutus sit in spiritali necessitate: nam potius est in voluntate peruersa, cuius non est tunc habenda ratio, etsi quantum æquitas patitur, & ratio suadet, mortem dammandis procuranda sunt ea quæ pertinent ad ipsorum salutem spiritualem, eisque tribuendum est competens tempus, in quo possint se ad gratiæ diuinæ consecutionem præparare, præsertim per sacramentalem confessionem: ad quam tale tempus ipsis negare peccatum est mortale: vt pote dignum excommunicatione, iuxta Clementinam 1. De penitent. & remiss. nisi quis esset flagitiosus valde, & ex cuius diuturniore conseruatione periculum immineret reipub. tunc enim acceleratione vti liceret, tanquam procedendo cum eo magis ad defensionem necessariam reipub. quam ad ipsius punitionem. De qua re Petrus à Nauar. De restitut. lib. 2. cap. 3. num. 224. & aliquot sequentibus. Vbi quoque tractat difficultatem de Eucharistia vtrum eam damnato ad mortem negare liceat. Cui satisfacimus in sequenti lib. 29. num. 71.

Porro licet ex prædictis intelligere, dubium non esse quin reipub. citra peccatum possit obtenta iam victoria animaduertere in hostes nocentes, eosque morti addicere, prout notat à Victoria in relect. de iure belli num. 19. Vbi aduerte obiter non ideo licere tunc militi hostem in bello captum & apud se detentum occidere; quia non publica, sicut in consuetu & congressu belli, sed priuata autoritate occideret, quod est contra iustitiam. Ex iisdem intelligitur quoque licitum esse Iudici ad iudicare morti eum qui delictum morte dignum commisit, quamuis ingens ex illo emolumentum reipub. obueniret: vt cum fur aliquem bonis omnibus spoliavit, simulque literas machinatæ prodicionis obtinuit, quas reipub. obtulit vnde liberata est ad periculo. De qua re Couar. ad Clemen. Si furiosus De homicid. 2. part. in initio, num. 4.

Iam præter conditiones iam dictas, publicæ inquam potestatis, & causæ legitimæ, tres adhuc requiruntur ad licitam occisionem malefactorum. Prima est, vt ij qui potestatem habentes adiudicant morti malefactores, id faciant amore iustitiæ, non liuore vindictæ, neque ex delectatione effundendi humanum sanguinem, aliove malo animo: prout notatur D. Anton. 1. par. tit. 14. cap. 4. §. 9. Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 15. & Sorus 3. De iustitia & iure, quest. 4. art. 2. & tractat Petrus à Nauar. in cit. cap. 3. à nu. 232. Satis autem probatur ex cap. Cum minister 23. q. 5.

De obseruando iuris ordine in propostâ occisione.

Secunda conditio est, vt seruato iuris ordine, mortis sententiam ferat: sicut notauit Caietan. in verbo Homicidium vers. Vel ex parte modi. Qui consequenter docet peccare, homicidii que reos esse, qui veneno vel aliter secreto de mandato Principis occidunt non citatos, non auditos, non damnatos: etiamsi illi haberentur rei læsæ maiestatis: Princepsque ipse, non nisi priuata scientia seu abique publica probatione compertum haberet, talem aliquem mille mortes mereri. Cui sententiæ Nauar. assentitur in Enchir. cap. 25. num. 9. Ratio vero est, quia hic ordo iuris pertinet ad ius naturale: quandoquidem natura actus publici (qualis est iusta occisio hominis ex publica auctoritate) exigit vt sit, sicut ex publica auctoritate, ita & ex publica scientia; alioqui enim causæ nec inter se, nec cum suo effectu erunt commensuratae. In iure naturæ autem (cum sit Superioris, puta Dei) Princeps non potest dispensare, vt constat ex dictis in præced. lib. 13. num. 46. & ex traditis à Panormit. ad cap. 1. De causa possessionis. Cuius capituli verba illa Pontificis, Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire: ad eam rem valde faciunt. De qua late Petrus à Nauar. in eod. cap. 3. num. 178. & aliquot sequentibus.

Secus vero est, si solus ordo positus à Principe, esset iusta aliqua de causa omillus. Nam tunc nullum foret peccatū, quandoquidem lex talem ordinem imponens, quia

est Principis, non habet in ipsum vim coactiuam, sicut in subditos: sed solum directiuam, vt patet per tradita in præced. lib. 13. num. 169. & sequenti: talisque directio cessat interueniente iusta causa: quæ præsumenda est in Principe quamdiu non constat de contrario: vt tradit multis aliis citatis Couar. in Epitome 4. Decretalium 2. par. cap. 6. §. 9. num. 9. Imo tanta possit esse causa, vt ea stance concederetur Principi, ius naturale ita interpretari, vt iudicer ipsum non prohibere, quin illius ordo licite in tali casu omittatur; iuxta ea quæ doctè notat idem Couar. in eodem §. 9. num. 2. & 3.

At tamen vt Principi tunc obtemperandum sit, oportet de tali causa constare. Vnde ex Caiet. in verbo Homicidium, vers. Vel ex parte modi: sicut illicitum est, Principi nocentem aliquem ex priuata scientia damnare, ita & ceteris in tali re ei annuere consulendo, vel exequendo; quod facientes ait pariter homicidas esse. Cui Sotus consentit in lib. 5. De iustitia & iure quest. 3. art. 3. ante solutionem argumenti, & sequitur Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 9.

Neque refert, quod vt inferius dicemus, Princeps iuste possit ex priuata scientia innocentem absolueri: quia dispar est ratio, cum facilius nocentem viuere permittamus, quam innocentem morte afficiamus: possitque Princeps relaxare legis pœnam in flagitiosum decretam; quando id factus esse iudicauerit. Ita Nauar. in eod. cap. 25. num. 14. & Sotus in 5. De iustitia & iure quest. 4. art. 3. c. conclus. vlt. Adde quod absoluendo innocentem contra allegata, & probata, solum vitietur ordo iuris humani in reipub. constituti, ne alias peccata putentur relinqui impunita: eodem modo autem nocentem inaudirum, ordo iuris naturalis peruertatur. Iam quod ait Sylu. in verbo, Homicidium 1. quest. 2. ver. 3. quando reus propter potentiam puniri nequit via ordinaria procedendo, Principem non peccare faciendo illum occidi sine iudiciali ordine, nõ est admittendum, nisi intelligatur posito casu, quod publica notitia interuenit: ea saltem ratione qua Nauar. tradit in præced. num. 10. cum indicat Principem qui superiorem non recognoscit, minime peccare si aliqua magna, & iusta de causa, omittat audire, & vocare reum morte afficiendum; dummodo curet pro ipso absente, allegari & probari quæcumque possunt; vt factum est cum quidam magnus Monarcha virtute processus facti in absentia, & sententiæ lætæ sine citatione, iussit quemdam militum ducem capite plecti: quia sine metu rebellionis eiusdem ducis, ac maioris partis exercitus audiri non poterat.

Querenti vero, An si notorium sit delictū, possit Princeps sine alio ordine licite præcipere occisionem. Respondendum est affirmatiue de mente Caiet. in eod. verbo Homicidium & Nauar. in cit. num. 10. Ratio est, quia id non dicitur tunc ex priuata scientia; sed potius ex publica fieri, quandoquidem factum notorium loco accusatoris, & testium facit publicam scientiam, argumento cap. Euidentiæ, De accusationib.

Quod autem in eodem loco Caietan. expressit Iudices inferiores par ratione posse excusari si reptos in flagranti delicto notorio iubeant suspendi; intelligendum est: nisi à lege tale quid sit eis interdictū: ij enim delinquent non modo si iuris naturalis ordinem prætermittant; verum etiam si iuris humani ordinem non obseruent, argumento cap. 1. De constit. & cap. 1. Defenten. & re iudicata. Aduerte vero quod etsi delictum sit notorium, Iudex nihilominus debeat sententiam ferre, vt attigit glossa ad cit. cap. Euidentiæ, & tradit Panorm. ad cap. Vltra, De cohabit. Clericorum & mulierum num. 18. qui tamen addit, quod feretur sine solemnitate.

De prohibita Ecclesiasticis tali occisione.

Restat tertia conditio; vt persona quæ occidit non sit Ecclesiastica, inferior Summo Pontifice. Illicitum enim est omni tali aliquæ auctoritate etiam publica damnare ad mortem; quia ei prohibitum est omnino (non tamen diuino, sed humano tantum iure vt bene ostendit Ludovicus Molina, De iust. & iure tom. 3. tract. 3. disput. 8. num. 1.) ne in causa sanguinis seu mortis, aut mutilationis, quantumuis

iusta se immisceat. Ita enim habetur ex cap. Clericis, & ex cap. Sententiam, Ne Clerici vel Monachi: traditque D. Thomas 2. 2. *quest. 64. art. 4.* & est communis Doctorum sententia. Ratio vero huiusmodi prohibitionis est, quod indecens sit tali munere fungi Clericos, qui per ordines susceptos ministerio altaris deputantur: in quo per Missæ sacrificium passio Christi agni mansuetissimi representatur, qui cum pareretur non comminabatur.

Atque si quis talium maioribus ordinibus initiatorum aliquid huiusmodi faceret, peccaret mortaliter, prout memorata iura indicant, cum illos ob tale delictum statuunt honore privandos, & per censuram Ecclesiasticam compescendos. Sicque Sotus *lib. 5. De iust. & iure, quest. 1. art. 4.* & recentiores communiter tenent. Reliqui autem Clerici ex eodem Soto peccant solum venialiter. Quamquam de beneficiis dubitari potest, tanquam Deo & Ecclesiæ iniuriolis in eo: cum per talem cooperationem efficiantur irregulares, & consequenter inepti ad sacrum ministerium, pro quo habent ab Ecclesiæ ipsa beneficium.

Cæterum cum eadem prohibito qua Clerici à causis sanguinum arcantur, sit solum humana, ut dictum est: sit ut Summus Pontifex citra peccatum: possit non solum iusta causa oblata femotoque scandalo sententiam sanguinis aliquando ferre, sed etiam ea ex parte dispensare cum Clericis, potestatemque ipsis facere, ut causam sanguinis agant eidemque se immisceant, siue consulendo, siue alia quavis ratione: adeo ut immisceantes se non peccent, nec in irregularitatem incurrant: etiam si ex tali factio ipsorum mors, aut mutilatio alicuius consecuta fuerit. Ita Sotus in *citato art. 4. sub finem.* & Couar. ad Clemen. Si furiosus De homicid. 2. *par. §. 5. num. 1.* alique docent.

14. Aduerte autem Episcopis, & cæteris Prælati atque aliis quibusque Clericis iurisdictionem temporalem habentibus: siue ex suo patrimonio, siue annexam Ecclesiasticæ dignitati: licitum esse committere causam sanguinis, Iudicibus quos subditis suis præfecerint, neque in ea re meritum esse peccati, quantumcumque ille munus suum exequentes, mutilent aut interficiant malefactores. Eis enim tantum est prohibitum tales causas siue per seipsos, siue cum aliis exequi, aut ad illarum executionem cooperari, non item præficere Iudices, & potestates laicas, à quibus executioni mandentur, prout habetur ex cap. finali, Ne Clerici vel Monachi in 6. Nec solum eis talis causa generaliter committere; sed etiam particulariter præcipiendo ut circa talem causam inquirent, & faciant quod iustum est: ac quando Indices à se deputati reculant facere, præficere alios seu assignare, qui in particulari de tali causa cognoscant, prout colligitur ex cap. fin. & affirmat Panormit. ad cap. Clericis, Ne Clerici vel Monachi. Attamen nihil possunt dicere, vel facere, quo Iudicem à se constitutum moueant ad executionem mortis vel mutilationis, nec possunt exhibere præsentiam suam, aut sententiam proferre ad executionem talis pœnæ, prout colligitur ex cap. Ex literis, De excessibus Prælatorum.

15. Adhuc licitum est personis Ecclesiasticis cõqueri apud Iudices seculares de quibuscumque malefactoribus, qui ipsis quodcumque damnum aut iniuriam fecerint; & petere emendam coherentem; & ut provideatur, ne in posterum contra ipsos tale quid fiat: præmissa tamen expressa protestatione, quod nõ intendant ipsos puniri pœna sanguinis, id est, mortis, aut mutilationis. Atque tunc, etiam si Iudices ex officio suo, iuxta criminis qualitatem eosdem malefactores morte afficiant, & ideo maneat eo ipso irregulares: Clerici tamen qui præmissa illa protestatione, conquesti sunt: nec manent irregulares nec peccant. Sic enim constitutum est in cap. 2. De homicid. in 6. Idque factum est, ne laici videntes Clericos non audere conqueri coram Iudicibus secularibus timore irregularitatis; ipsi auderent eos interficere; & bona eorum diripere. Cætera quæ possent de hac re annotari, reiciuntur in tractatum de irregularitate, instituentium in seq. lib. 30.

tract. 2.

POSTERIOR PARS CAPITIS.

In qua traditur eadem proposita explicatio, quoad occasionem factam auctoritate priuata.

16. Licitum, atque adeo mortale homicidium esse, priuata auctoritate hominem, etiam malefactorem, occidere, probat D. Thomas 2. 2. *quest. 64. art. 3.* auctoritate D. Augustini, & ratione: postquam ipsum Sylu. *Homicidium 1. num. 5. ver. 4.* D. Anto. 2. *par. tit. 7. cap. 8 §. 2.* & passim alij. Aperte autem ostenditur ex eo, quod vindictam sumere de malefactoribus ad solos Principes, solasve publicas potestates pertineat, ut D. Paulus satis indicauit in cap. 13. Epist. ad Rom. illis præsertim verbis, Si malum feceris: time: non enim sine causa gladium portat (de constituto in potestate publica loquitur) Dei enim minister est, vindicæ in iram ei qui malum facit. Idemque satis monstrat ratio naturalis: qua ducit nulla vnquam fuit natio tam agrestis, quæ priuatis personis proprias iniurias vilesendi copiam fecerit. Et merito, quia nemo alioqui esset, quin si posset, ultra iustum & æquum se vindicaret: cum quisque obnubilata ratione, ob iniuriã acceptã dolorem, pessimus sit ludeo latitudinis pœnã infligenda; nec facile audiat excusationes eorum qui affecerunt iniuriã.

17. Ex qua generali doctrina colligitur in particulari, quod mortaliter peccet vir, si propria auctoritate vxorem in adulterio deprehensam occidat. Pro quo plures auctores citant Couar. in Epitome 4. *Decretal. par. 2. cap. 7. §. 7. nu. 9.* & Thomas Sanchez in lib. 7. De matrimonio *dispur. 16. in principio:* quibus merito addi potest Sotus lib. 5. De iust. & iure, *quest. 1. art. 3. ad 1. dubio tertio, & in 4. sentent. distinct. 37. quest. vnica, art. 3.* ubi plenus ea de re agit. Nobis autem sufficere potest quod de tali peccato aperte constat ex cap. Admonere, 33. *quest. 2. per illa verba,* Nam si verum (quod ablit) fuisset, sicut ille adulter mentitus est; post septem annos pœnitentia præcæta, dimittere eam per approbatam causam poterat, si voluisset; occidere autem nullatenus debuit. Ex quibus verbis patet non excusari ab homicidio mortali virum qui vxorem in adulterio deprehensam occidit.

Neque huic doctrinæ aduersantur leges ciuilem. Non enim talibus occasionem permittunt, sed tantum leuius puniunt, quam alioqui facerent, ut patet ex lege Si adulterium §. Imperator ff. Ad legem Iuliam de adulteriis. Neque si permittentur daretur excusatio à peccato, cum id sit res de se homini Christiano illicita, ut expressum est in cap. Si quod, 33. *quest. 2.* Neque in foro conscientie referit, quod leges ciuiles seculi habeant, quam canonica: nam ut dicitur in cap. Inter hæc, eadem *quest. 2. sancta Dei Ecclesiæ mundanis nunquam constringitur legibus.* Verumtamen ex Syluestro *Homicidium 1. quest. 2. ver. 6.* id intelligendum est, cum lex permittit, non puniendo. Nam si permittat committendo particulari potestatem ad talem executionem, excusatio erit à peccato; quia inde talis commissarius efficitur publicus iustitiæ minister: ut, ex Soto, quando lata à Superiore sententia sit marito potestas occidendi vxorem adulteram. Quod vero licet legi, licet & ei cui lex committit. Sed aduerte debere adesse condiciones, quas ad homicidium licitum necessarias esse, habitum est in præced. huius cap. parte.

18. Cæterum istud quod de marito cui à lege vel à Principe fuerit facta potestas occidendi vxorem adulteram, dicimus excusari ab homicidio mortali: pariter dici debet de illis qui à Principibus facta legitima potestate (ut nõnunquam etiam proposito præmio fieri solet) occidunt diffidatos, id est, malefactores in quos postquam citati in iudicio, & condemnati non comparuerunt, data est cuique potestas illos interficiendi. Qua de re Ludouicus Molina De iust. & iure, *tom. 3. tra. 3. disput. 7.* & Petrus à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 3. a num. 216.

In ea autem quinque condiciones sunt obseruandæ, ut peccatum omnino vitetur. Prima est, ut talis extra ditionem dicti Principis non occidatur, nisi consentiente Domino regionis. Hæc habet Syluester *Homicidium 1. quest. 3:* Altera, ut ipse diffidatus non toleretur iam ab aliquot

annis;

annis; inde enim diffidatio cenfetur ceffaffe tanquam tace reuocata. Tertia, vt non fit pater eius qui interficit. Nam nec in foro exteriori committitur filio vt in patrem mortis fententiam exequatur, vt necia feipfum. Quarta, vt non interficiatur ex odio, vel ex alio prauo affectu, fed ex zelo iuftitiæ. Quinta, vt fententia illa per quam diffidatur, fit iufta. Ad quod neceffaria funt hæc. Primum, vt caufa propter quam fertur grauis fit. Secundum, vt feruetur in eo iuris ordo, de quo dictum eft in præced. num. 12. Tertium, vt neceffitas fit eam ferendi: nempe quia non poteft talis malefactor alia ratione interfici. Concedere autem eiuſmodi poteftatem, vt Sotus in memorato art. 3. admonet, eft folius Principis, aut legis; nõ vero Iudicum particularium: neque, vt ille addit, concedenda eft quacumque de caufa: quia cum malefactores fice occiduntur plerumque decedunt è vita fine Sacramento, & cum peccato mortali: ac fæpe in tali caſu, interficiuntur ex odio.

Quæſtiones aliquot de eadem re.

19. **H**ic aliquot quæſtiones ad rem propoſitam ſpectantes occurrunt explicandæ breuiter.

PRIMA EST. De occiſione tyrani quam tractant Caietan. & cæteri Diui Thomæ interprete 2. 2. quæſt. 64. Soto 5. De iuſt. & iure quæſt. 1. art. 3. Sylueſter & alij Summularij in verbo Tyrannus, diſtinguentes duplicem tyrannum, vnum in modo regendi: qualis eſt qui cum iuſtum habeat titulum, veruſque Rex fit, tyrannice tamen regit, omnia in propriam vtilitatem conuertens. Alterum vero in iure domini: qualis eſt ille qui vel vi armatum, vel alias iniuste occupat. Rempub. Quidquid autem fit de poſteriori conſtat de priori non eſſe liberum ipſum occidere tum quia vxor alioqui poſſet pari ratione occidere maritum ſuum, ſi tyrannice in illam dominaretur; & filius patrem ſi legem paternæ dominationis tyrannice excederet. Item que oues paſtorem, ſiue ille ſit ſimplex Parochus, ſiue Epifcopus ſiue Papa, ſi quidem aliquis talium tyrannice regeret: vnde ſequeretur maxima totius iuſtitiæ confuſio. Patet etiam ex eo quod Diuus Petrus in prima ſua canonica, cap. ſecundo, admonet Chriſtianos ſubditos eſſe dominis ſuis, non tantum bonis & modetiſtis, ſed etiam diſcolis. At que de hoc tyranno, vt citati authores notant (& probat Petrus à Nauarra, De reſtit. lib. 2. cap. 3. à num. 306.) intelligitur definitio Concilij Conſtantien. ſeſſ. 15. ſtatuentis hæreſim eſſe exſtimare, quod cui libet liceat tyrannum occidere.

30. SECUNDA QUÆSTIO. An liceat priuatis ſi non occidere, ſaltem membro mutilare aliquem priuata auctoritate. Ad quam reſpondendum eſt, iuxta D. Thom. 2. 2. quæſt. 65. art. 1. non licere: ne quidem volente illo cuius eſt membrum: quia per id ſi iniuria communitati: niſi forte ille tale quid vellet ob curationem: vt quando putridum eſt membrum, aut à vipera taſtum, ex eodem D. Thoma, & Soto lib. De iuſt. & iure, quæſt. 2. art. 1. Qui in art. 2. merito addit, nec patri eſſe licitum priuare filium membro ſuo: tantum ab eſt, vt poſſit illum occidere.

31. TERTIA QUÆSTIO. An liceat priuatis, ſi non mutilare ſaltem vulnerare, verberare, incarcerare, ligare aut aliud eius generis facere. Ad quam reſpondendum eſt, talia non licere quidem ei qui nullam habet iuriſdictionem in alterum, quia eiuſmodi actus ſunt ſuperioritatis, quam vſurpando ſi iniuria, tum ei in quem vſurpatur, tum Superiori ipſius, cuius læditur ius. Licere autem ei qui iuriſdictionem in alterum habeat, ſiue iure naturæ, prout pater habeat in filium: ſiue iure poſitum, prout dominus in ſeruum: ſiue delegatione, prout paedagogus in diſcipulos ſuæ curæ commiſſos. Nam quamuis alicui non liceat occidere, aut mutilare, aut infligere aliam pœnam atrocem (qualis eſt vulnerum, aduſtionum, flagellorum per vias publicas cum infamia, & percuſſionum cum periculo mortis, aut vitæ imminutione: aut amiſſione membri vel partis illius) quia id non eſt æconomice, ſed politicæ poteſtatis tanquam maioris, ad quam cauſas, & pœnas maiores pertinere oportet.

Nihilominus tamen in vſu æconomice poteſtatis, li-

cere poteſt verberare, & aliam eiuſmodi reparabilem pœnam infligere ad punitionem & correptionem proprii inferioris: cum domus alioqui bene inſtitui & gubernari nequeat. Quæ doctrina eſt D. Thom. 2. 2. quæſt. 65. art. 2. & ſeclatorum ipſius, quos refert & ſequitur Petrus à Nauarra. in lib. 2. De reſtit. cap. 3. num. 459. Conſequenter bene admonens, tales correptiones debere fieri tum moderate, quia excellus in eis iniuſtus eſt (adeoque peccatum mortale, ſi arbitrio prudentis magnus fit) tum etiam ex bono zelo, non autem ex ira & indignatione per quam ſubditi prouocentur ad iracundiam ſiantque deteriores. Id quod Apoſtolus ad Ephes. cap. 6. prohibet inquiens: Patres, nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros. Eſtque peccatum mortale, nõ tantum ob iræ vehementiam, & perperam factam correptionem: ſed etiam ob participationem in alieno peccato mortali, cui inſipienter ac temere occaſio datur.

Amplius idem conſequenter ſubiungit contra Sotum, licere Superiori prædictis pœnis afficere ſuos Inferiores, non ſolum ad emendationem ipſorum, ſeu ne de cætero peccent: ſed etiam ad punitionem, ſiue eo quod antea peccarint. Nam poteſtas ipſorum eſt quali Iudicis, Superioriſve dominium aliquod habentis in ſubiectos: non vero poteſtas ſolummodo correptionis fraternæ: vt patet ex eo quod in familia ſicut in repub. peccata commiſſa puniantur etiam in emendato, ad aliorum ſaltem exemplum.

Subiungit ſecundo, non licere patri, vel fratri, nepotes, fratres aut ſorores punire, quando ij non ſunt curæ illorum commiſſi, cum tunc non ſint veri Superiores ipſorum, ſiã vt poſſint per modum caſtigatiõis, manus in eos iniicere. Quamquam negandum non eſt, quin ob coniunctionem ſanguinis ad damna eorũdem vitanda, tale quid poſſint, quantum probabiliter ad illud ſufficit, nec amplius. Pro quo facit quod ex cap. Cum voluntate in fine De ſenten. excommunic. excuſentur ab excommunicatione, qui aliquos de familia ſua, vel propinquos inferiorum graduum, ſeu minorum ordinum leuiter percutiunt, vt cohibeantur ab inſolentis ſuis. Quod Molina De iuſt. & iure, tract. 2. diſput. 228. §. Illud obiter, extendendum cenſet ad ſeniores qui pueros abſentibus parentibus inſolentes compeſcunt aliqua percuſſione moderata. Niſi enim rixæ cum paribus inde orituræ ſint, opus eſt pium, parentum vices in eo ſupplere: præſertim cum ad Iudicem tales deſerre iudicium eſſet.

Subiungit tertio idem à Nauarra, maritum habere ius verberandi vxorem: de quo dictum iam eſt in præced. lib. 20. num. 47. Ad extremum ſubiungit, quod ex cap. 1. cap. Epifcopum, cap. Cum Beatus, diſt. 45. & ex cap. 1. & 2. De Clerico percuſſore, habetur illicitum eſſe verberare Clericos, intelligi debere de verberatione facta ex ira, & ſubita paſſione ſine iuris ordine: qua ratione non tam caſtigatio quam iniurioſa læſio eſſe cenſetur.

23. QUARTA QUÆSTIO. Quas pœnas incurrat homicida? Ad quam reſpondendum eſt, ob peccatum homicidij incurri primo iure ciuili, pœnam capitis, quæ approbatur tam iure diuino, per illud Matth. 26. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt: quam iure canonico, in cap. 1. De homicidio: cuius verba ſunt ex cap. 21. Exod. ſumpta. Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo euellat eum vt moriatur. Secundo, incurri iure Canonico ab eo qui Clericus fit, pœnam depoſitionis ab officio & beneficio Eccleſiaſtico, inhabilitatiſque ad omne tale officium, & beneficium: ac etiam irregularitatis. Qua de re ſuis locis, nempe cum de beneficiis & irregularitate. Olim in foro conſcientiæ, pœnitentia perpetua imponebatur illi qui de induſtria homicidium commiſiſſet. Ei vero qui commiſiſſet caſu, pœnitentia 7. aut 5. annorum, vt habetur ex cap. Eos vero. & duobus ſequentibus diſt. 50. Poſtea autem in Concil. Triburienſi cap. vlt. id ita temperatum eſt, vt ſumma pœna etiam eius qui de induſtria homicidium commiſiſſet, conſtiteretur ſeptem annorum. Sed tales canones ſicut & cæteri pœnitentiales, vt annotauimus libro ſeptimo, num. 53. in deſuetudinem abierunt; ac pœnitentia tam relinqui-

tur imponenda. Confessarij arbitrio. De obligatione ad restitutionem quæ iure naturali ab homicida incurritur, egimus libro decimo cap. 20. in priorè parte capituli. Excommunicatio autem quæ ob percussione[m] Clerici imponitur, exposita est à nobis in appendice ad primum librum. Ea vero quæ in cap. 1. De homicid. in 6. imponitur occidenti Christianum per Assassinos, omittere possumus tanquam inusitatam: iuxta ea quæ habent Syluest. in verbo Assassinus, & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 135. §. 29. & expresse notat Couar. in lib. 2. var. resol. cap. 20. numero 10.

24.

QVINTA QVÆSTIO. An aliqua dentur causæ excusantes homicidium à peccati malitia, saltem morali. Ad quam responderetur; tres tales assignari posse: iustitiam, necessitatem, & inconsiderationem. Propter iustitiam enim licet interficere malefactores, eo modo quo expositum est in priorè parte huius capituli: & indicat illud Plal. 100. In maratino interficiebam omnes peccatores terræ. Propter necessitatem vero, licet alium occidere, ad propriam aut alienam defensionem, eo modo quo postea exponetur. Propter inconsiderationem demum, qui alterum occidit, excusatur à peccato homicidij in sex casibus. Primus est, quando is qui occidit, furiosus est, aut mente captus. Secundus, quando est puer ante usum rationis. Tertius, quando est dormiens, qui tres casus habentur in Clem. vnica De homicidio. Quartus, cum est ita ebrius vt ex nimia ebrietate priuetur vsu rationis. Quintus, quando interficit ex subito motu ante omnem rationis deliberationem. Sextus, quando casu & præter intentionem interficit: idque, siue dando causam non efficacem, id est, ex qua non solet vt plurimum sequi interfectio, vt si inflixisti alicui vulnus non lethale, & secuta est mors, vel malicia Medici, qui noxia apposuit: vel negligentia eiusdem, vel temeritate læsi qui oportuna remedia adhibere noluit. Pro quo facit cap. Significasti 2. De homicidio. Siue etiam dando causam efficacem quidem, seu periculosam: sed cautione sufficienti adhibita ne inde aliquid incommodi sequeretur: quia talis diligentia abtergit periculum. Pro quo facit cap. Tua nos, De homicidio.

Obseruandum est itaque, totam rationem peccati, si quæ in istiusmodi casibus inueniatur sumi ex negligentia illius qui interficit: siue is dum interficit, det operam rei licitæ, siue rei illicitæ: adeo vt ille qui præter intentionem interficit, si in præcauendo non sit negligens, *etiam si vacet rei mortaliter illicitæ*, non committat morale homicidium: sin negligens sit, crassa seu magna negligentia, committat homicidium mortale. Sin vero sit negligens leui tantum negligentia, committat solum veniale. Quæ doctrina est Caiet. 2. 2. quæst. 64. art. vlt. Soti lib. 5. De iust. & iure, quæst. 1. art. 9. Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 237. & Couar. ad memoratam Clem. par. 2. §. 4. num. 10.

Illius autem fundamentum est, quod in eiusmodi casibus, occiso nõ sit voluntaria, nisi in sua causa, quæ est negligentia ipsa, cuius proinde tantum ratione, illa potest ad culpam imputari. Atque hinc, quando adulter est in causa vt vxor à marito interficeretur, si id casu contigerit, & præter omnem expectationem ipsius; licet sit reus adulterij, non est tamen homicidij. Non refert vero, quod forte actio prædicta coniunctum habeat periculum homicidij: quia quamuis possit quis contra charitatem peccare, id volendo, quod est coniunctum cum damno proximi: tamen si adhibita fuerit sufficientis diligentia, vt periculum ipsum vitetur, vtque damnum non sequatur, excusatio est à tali peccato: quia ad peccatum requiritur consensus, qui nullus tunc est in homicidio. Nec enim homicidium sub voluntatem cadit tunc directe, quia ex hypothesi contingit præter intentionem: neq; indirecte, quia, ex hypothese quoque, adhibita est ad illud cauendum omnis diligentia; ita vt desit negligentia ob quam censeri possit quis voluisse indirecte. Quanquam quia occidens percussus ira, diligentiam raro adhibet, solet in foro externo præsumi homicida: in interno autem statatur ipsius relationi.

CAPVT III.

In quo explicatur siue aliquando licitum interficere innocentes.

S V M M A R I V M.

- 25 Nungquam licitum est directâ intentione occidere innocentem.
- 26 Quando liceat vel non liceat in bello iusto innocentes occidere cum nocentibus.
- 27 Non licet filios innocentes occidere ob crimen patrum.
- 28 Non licet occidere innocentem pro reipub. liberatione.
- 29 Quid licite agi possit tyranno petente sibi vt ad innocentes.
- 30 Iudex cum quem esse innocentem scit prima scientia, ad mortem condemnando secundum allegata & probata, non peccat, nisi id faciat contra suam conscientiam.
- 31 Si Iudex sit inferior debet illum remittere ad superiorem: non item officium suum dimittere.
- 32 Princeps potest illum liberare, virato tamen scandalo.
- 33 Quatenus licita sit carnisuicij executio sententiæ, quam nouit iniustam.
- 34 Quatenus licita sit militibus occisio aduersariorum in bello de cuius iustitia eis non constat.
- 35 Quando licet cum periculo vitæ alienæ suam seruare.
- 36 Explicatio difficultatis, An liceat scire ex utero, vt mater a morte liberetur.

REM hanc non carere difficultate videre est apud Pet. à Nauar. in lib. 2. De restit. cap. 3. num. 118. & aliquot sequentibus. Sed tenendum est cum D. Thomâ 2. 2. quæst. 64. art. 6. prout tenent Sylu. Homicidium 1. quæst. 2. ver. 2. Caiet. eo ten. verbo circa principium, Sotus in 5. D. iust. & iure, q. 1. art. 7. & à Victoria in relect. de iure belli numero 35. Nungquam licitum esse directâ intentione occidere innocentem iuxta illud Exodi 23. Infontem & iustum non occides. Nec obstat quod Abraham occidere voluerit Isaac filium suum innocentem; quia id volebat ex mandato Dei, qui tanquam vitæ dominus vniuersalis, poterat ad id facultatem dare, prout bene ait Sotus sub finem cit. art. 7. Procedit autem hæc doctrina quantum certo constat talem innocentem futurum beatum, quia innocens occisio ex tali prætextu, nulla ratione licita redditur, cum & tunc iustitia per eam violetur, vsurpando sibi dominium vitæ alienæ, quod solius Dei est: neque sunt facienda mala vt eueniant bona.

Dubia de re proposita.

PRIMUM EST, An quando licitum est bellum gere re ob interuenientem iustam causam, sit etiam licitum interficere innocentes, qui hostibus nocentibus mixti sunt. Hoc tractat à Victoria in relect. de iure belli num. 34. & aliquot sequentibus. partemque negantem amplectitur: tum quia fundamentum iusti belli est iniuria: quæ illa non est ab innocente: tum quia non licet in reipub. pro delictis malorum, punire innocentes: tum demum quia Deuter. 20. mandatur filiis Israel, vt quando viceperint civitatem, alios interficiant quidem, sed parcent mulieribus, & paruulis. Vnde inferet idem author in bello contra Turcas non esse occidendos paruulos nec mulieres, exceptis iis quas constaret esse in culpa; additque videri idem iudicium esse de innocis agricolis apud Christianos: imo & de gente togata pacifica, itemque de peregrinis & hospitibus, qui apud hostes peregrinantur: ac demum de Clericis quia omnes tales in bello præsumuntur innocentes, nisi contrarium probabiliter constet, vt cum actualiter pugnant.

Negandum tamen non est, quin liceat innocentes simul cum nocentibus interficere, quando victoria contra eosdem nocentes nequit aliter haberi: vt ibidem num. 37. à Victoria fateatur: proponens exemplum cum iuste oppugnatur arx aut ciuitas in qua multos innocentes esse constat, neque bombardæ in eam displodi aut tela mitti possunt, aut ignis subici edificis, quin innocentes cum nocentibus opprimantur. In quo casu si illicitum esset innocentes occidere, non posset contra nocentes bellum